

DEN FINLANDSSVENSKA POPULÄRMUSIKENS VARA ELLER INTE VARA

Diskursiva och nymaterialistiska
utgångspunkter för etnicitetsinriktad
musikforskning

När jag under det gångna året berättat för kolleger, studenter, redaktörer och andra att jag för tillfället håller på att forska i finlandssvensk populärmusik, har många av dem svarat: "finns det nånting sånt?" Flera har uttryckt en uppenbar förvåning, andra har reagerat mera ironiskt och nedlåtande, därmed antydande att ämnet är allt för intetsägande för att vara värt seriös forskning. Detta gäller även, eller kanske framför allt finlandssvenskar som kommenterat mitt arbete.

I finskspråkiga sammanhang har finlandssvenskheten ofta beskrivits som någonting närapå oförenligt med åtminstone populärmusikens fränare genrer. I ett avsnitt av Finlands Svenska Televisions programserie *Tusen Sjöar och en ankdamm* (FST5, 8.1.2008) beskrev mediepersonligheten Wallu Valpio sin syn på finlandssvenskhet och rock. I enlighet med programmets polariserande stil utgick Valpio från att det skulle vara otänkbart att finlandssvenskar till exempel skulle skapa ett rockband som Hurriganes. Däremot ansåg han att tyngre och fränare rockstilar lämpar sig naturligt för den finskspråkiga befolkningen. Kommentaren är intressant ur en kulturanalytisk infallsvinkel, inte minst med tanke på att Hurriganes bassist Cisse Häkkinen ju hade tvåspråkig bakgrund. På motsvarande sätt har vasabandet Sturm und Drang på sistone väckt reaktioner som låter påskina att det är på något sätt unikt att ett svenskspråkigt rockband slår igenom i Finland (t.ex. Mattila 2007), fast det har varit mycket vanligt under den finländska populärmusikens historia.

Det verkar med andra ord som om finlandssvenskhet och populärmusik (eller åtminstone tuffare rock) skulle vara två sinsemellan oförenliga diskursiva formeringar. Ur forskarens synvinkel blir det då intressant att fråga sig hur dessa uppfattningar konstitueras och hur de olika stereotypa föreställningarna återskapas samt vilket förhållandet är mellan dessa formeringar och den så att säga faktiska kulturella nivån.

På en mera allmän plan gäller frågan hur man skall definiera forskningsområdet och med vilka vetenskapsteoretiska infallsvinklar man skall tackla problematiken.

Jag har valt att belysa olika infallsvinklar på frågan om minoritetsinriktad musikforskning. Resonemanget bygger huvudsakligen på aktuella kulturanalytiska strömningar såsom de tillämpats vid studier kring etnicitet och identitet. Utgångspunkten ligger i debatterna kring essentialistiska och anti-essentialistiska, eller konstruktivistiska syner på kulturella kategoriseringar. Denna motsättning utvecklas i mitt resonemang till en diskussion kring vilka möjligheter senare så kallade ny-materialistiska kulturanalytiska strömningar kan erbjuda forskningen. Målet är således inte att beskriva den finlandssvenska populärmusiken. Inte heller önskar jag i detalj belysa när och var begreppet finlandssvensk populärmusik aktualiseras i enskilda musikers eller individers verksamhet. Jag har snarare valt att inom ramen för denna artikel skapa en allmän plattform för diskussioner om olika frågor som är relevanta för forskning kring finlandssvenskhet och populärmusik (problematiken har för min del aktualiserats via mitt engagemang i Svenska Litteratursällskapets forskningsprojekt *Finlandssvenskhet framställd genom musik*).

Konstruktionen finlandssvenskhet

En naturlig startpunkt för studier i finlandssvenskhet och populärmusik är att fråga sig vad är finlandssvenskhet, vem är finlandssvensk och vad är finlandssvensk kultur överlag? I samhällsvetenskaplig forskning brukar man ofta definiera finlandssvenskheten genom modersmålsregistreringen i Befolkningsregistret. Resonemanget utgår från att den svenskspråkiga befolkningen i Finland kulturvanor är beskrivande för finlandssvensk kultur, eller åtminstone på någon nivå en åter spegling av en finlandssvensk kultur. Således konstaterar till exempel *Institutet för finlandssvensk samhällsforskning* i samband med sina enkätundersökningar att begreppet "finlandssvensk" inte är "helt entydigt", men att modersmålsregistreringen i Befolkningsregistret ändå föblir "det mest pålitliga och användbara urvalet för att nå den svenskspråkiga befolkningen i Finland" (se *Institutet för finlandssvensk samhällsforskning* 2008). De praktiska fördelarna med den här metoden är uppenbara, framför allt om man vill undersöka språkfrågan i relation till exempelvis socialklass, resursfördelning, makt och politiskt agerande (för en klassisk sammanställning se Allardt & Starck 1981). Vill man däremot kulturanalytiskt studera finlandssvensk-

het, och kanske rentav problematisera själva tanken om att vissa kulturella fenomen kategoriseras som tillhörande finlandssvensk kultur eller annan kultur, så är metoden inte nödvändigtvis problemfri. Det är helt enkelt mycket svårt att kringgå det faktum att idén om en "finlandssvensk befolkning", liksom själva begreppet "finlandssvenskhet" inte sammanfaller historiskt eller demografiskt med förekomsten av en svenskspråkig befolkning i Finland.

Man kan säga att grunden för en finlandssvensk självidentifikation lades 1890–1920 då den bildade klassen, däribland även kulturforskarna, sammanförde de splittrade svenskspråkiga folkgrupperna till en enhet genom att dra en gräns mellan svenskt och finskt i Finland (se Lönnqvist 2001a). Musikforskningen var redan i början av 1900-talet med i denna finlandssvenska nationsbildning, inte minst tack vare Otto Anderssons grundläggande arbete (se Nyqvist 2007). Man kan säga att den här etniska mobiliseringen inrymmer en viss essentialistisk grundinställning till den kultur som studerades. Man såg finlandssvenskheten som en särart, en essens, som byggde på en inneboende eller medfödd intern likhet och som manifesterades i denna etniska grupps kultur. I denna bemärkelse kan man säga att det finlandssvenska nationsbygget var tidstypiskt. Enligt tidens anda utgick kategoriseringen av människor från en tanke om någon inneboende, av naturen given och på ett gemensamt ursprung baserad egenskap, som ansågs definiera en nationalitet.

Den essentialistiska synen på etnicitet har framför allt sedan medlet av 1900-talet stött på kritik inom kulturforskning. Ett av problemen man kan peka på i tidigare definitioner på identitet är att de lätt utgår från ett cirkelargument. Man ser en individ eller en företeelse som till exempel finlandssvensk för att den innehåller en finlandssvensk essens, vilket då har som följd att företeelsen definieras som finlandssvensk. Resonemanget får då i sin yttersta form gestalten "A=A", eller "A är det samma som sig själv", det vill säga något som enligt kritikerna närmast är en tautologisk struktur (se t.ex. Lechte 2003: 111).

Man har också i allt större grad ifrågasatt tanken om stabila avgränsade etniciteter och i stället hävdade att alla identiteter alltid är processuella och relativa (se t.ex. Hall & du Gay 1996). Denna konstruktivistiska infallsvinkel, med rötter i bland annat poststrukturalismen, utgår från att sådana kulturella fenomen och kategorier som etnicitet och identitet konstrueras genom sociala och kulturella processer. Ett centralt element i dessa processer är att identiteten skapas som en skillnad till, eller negation av något annat, det vill säga det som man i psykoanalytiskt influerad kulturforskning brukar benämna "jaget" som konstrueras i förhållande till "den andre"

(se t.ex. Hall 1996; Derrida 1981). Dessa tankar har i olika former influerat bland annat studier av etnicitet överlag (se t.ex. Barth 1969), nationella identiteter (t.ex. Anderson 1983) och västvärldens förhållande till resten av världen (t.ex. Hall 1992a; samt i fråga om "world music" Brusila 2003).

Inom forskningen kring finlandssvensk kultur kan man säga att den anti-essentialistiska inriktningen fick sin klaraste manifestation i början av 2000-talet i form av boken *Gränsfolkets barn* (Åström m.fl. 2001). Etnologerna Anna-Maria Åström, Bo Lönnqvist och Yrsa Lindqvist utgår i boken från att en finlandssvensk identitet inte utgör en egenskap hos individen, utan ett visst slag av mer eller mindre permanent relation till en konstruerad självbild som benämns finlandssvenskhet. Med hänvisning till bland annat den etnologiska forskningstraditionen beskriver forskarna denna finlandssvenskhet som en känsla av tillhörighet till en tradition av beteendemönster, som uppstår i interaktion med andra kollektiv (se t.ex. Åström 2001a: 53–54). Finlandssvenskheten beskrivs således som en kulturell konstruktion, som långt skapats i förhållande till motpolen "det finska".

Denna syn på identiteten som en konstruktion bygger på en tanke om performativitet (se fr.a. Butler 1990). Utgående från denna förklaringsmodell kan man säga att det i samhället upprepas olika så kallade performativa handlingar, som inte enbart bidrar till att beskriva fenomenet finlandssvenskhet, utan också upprättar en "finlandssvenskhet". Det är fråga om språkliga diskurser, symboler och handlingar, som genom upprepning iscensätter eller "gör finlandssvenskheten". Följaktligen analyserar Åström (m.fl. 2001) och hennes kolleger bland annat de finlandssvenska sångfesternas visuella gestalt, strömmingsmarknaderna och stafettkarnevalen som praktiker, vilka inte enbart symboliserar finlandssvenskheten utan även bidrar till att konstruera finlandssvenskheten i den form vi känner till fenomenet i dag. Kulturella konventioner reflekterar inte någon inre kärna som skulle gå att finna i varje fenomen som benämns finlandssvensk, utan konventionerna medverkar till att producera den identifikation och föreställning om finlandssvenskhet som i vardagligt tal anses utgöra grunden för representationen.

Det bör tilläggas att den etniska tillhörighetens betydelse eller konsekvenser naturligtvis inte förminsкас av att man ser identiteten som en social eller kulturell konstruktion. Identiteten är i regel inte obetydlig, osann eller icke-existerande för dem som berörs av konstruktionen. Snarare finner den sin styrka i de performativa handlingar som bidrar till att skapa och återupprätta den och via dessa processer kan den bli mycket konkret och betydelsefull för såväl individer som institutioner.

Ankdammen

Med utgångspunkt i detta kulturanalytiska resonemang kan man således fråga sig hur den konstruktivistiska infallsvinkeln kan tillämpas på finlandssvensk populärmusik. I finlandssvensk självidentifikation representerar finskheten oftast "den andre" eller "det andra", det vill säga en motpol som man projicerar sig i förhållande till. I fråga om populärmusik anser jag dock att det är berättigat att räkna med att också "det rikssvenska" och "det internationella" (eller "angloamerikanska", "engelska" osv.) är likadana motpoler till kategorin finlandssvenskhet. I de förhållandevis få sammanhang där man explicit har diskuterat den finlandssvenska populärmusikens vara eller inte vara, konstrueras finlandssvenskheten just i förhållande till de här motpolerna. Konkret rör det sig ofta om debatter kring valet av sångtexternas språk och uttal (t.ex. under rockdebatten på 1980-talet och diskussionen om dansband se Brusila 1999: 9–10, 23–24; Lindqvist 2001: 391, 397).

Utgående från Michel Foucaults (1972; 1990; 1980) och Stuart Halls (1992a; 1992b) teorier, kan finlandssvenskheten med andra ord ses som en "diskursiv formering". Centralt för denna formering är att den bygger på en positionering av den finlandssvenska självidentifikationen i förhållande till tre fixpunkter: det finska, det rikssvenska och det internationella. För att klargöra resonemanget har jag valt att visualisera formeringen i ett schema och kalla kärnan för den diskursiva konstruktionen finlandssvenskhet för "Ankdammen" (se bild 1). Denna kärna positionerar sig i förhållande till "Horisontens" fixpunkter det finska, det rikssvenska och det internationella. Mellan "Ankdammen" och "Horisonten" ligger "Brackvattnet", det vill säga ett mellanskikt eller mångskiftande gränsområde där flera svenskspråkiga i praktiken verkat.

Den finlandssvenska formeringen anknyter till olika praktiker genom vilka identifikationsprocesserna konstrueras och manifesteras. Inom populärmusik är det ofta fråga om funktioner som anknyter till musikmedier och musikindustrins institutioner. För att belysa dessa aspekter har jag valt att använda begreppet "arena", såsom termen används av Dan Lundberg, Krister Malm och Owe Ronström (2000). Arena är en metafor för de förutsättningar, möjligheter och begränsningar som påverkar musikalisk verksamhet i samhället. Det kan röra sig om regelverk, normer och ekonomiska samt praktiska aspekter. För olika befolkningsgrupper, inte minst minoriteter, är de av stor betydelse vilka arenor som är tillgängliga och under vilka förutsättningar.

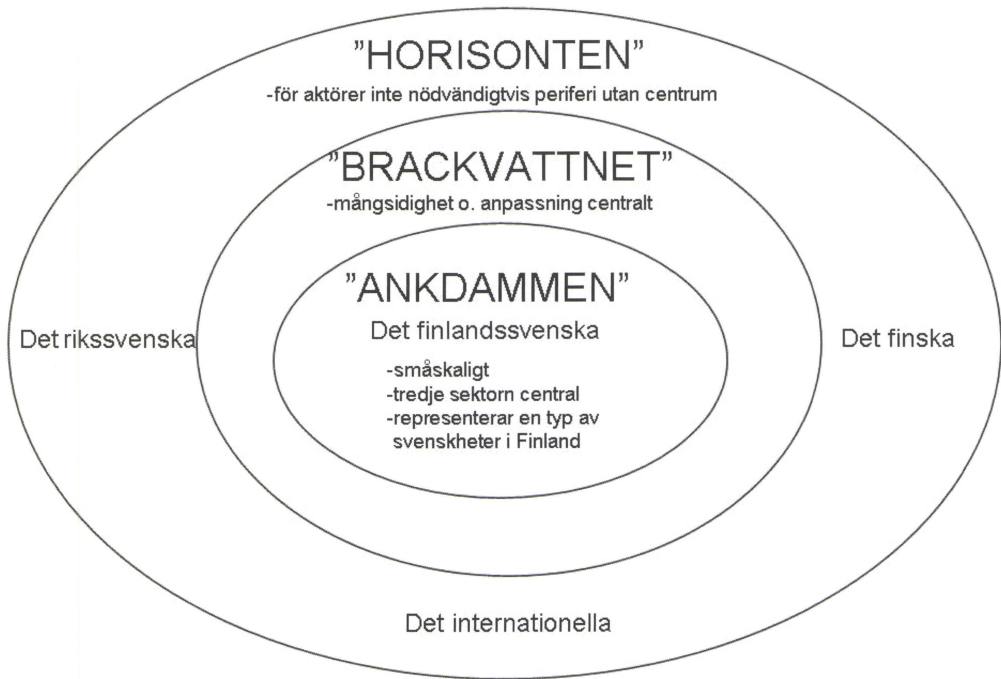

Bild 1. Den diskursiva konstruktionen finlandssvenskhet med "Ankdammen" i mitten. I den yttre "Horisonten" fixpunkterna som den finlandssvenska självidentifikationen positioneras i förhållande till.

Benämningen "Ankdammen" associerar naturligtvis till finlandssvenskarnas självironiska sätt att benämna sin egen småskaliga, likformiga och statiska miljö där "alla känner alla". Den självupplevda homogeniteten och inåtvändhet kan naturligtvis anses utgöra en del av diskursens kärna, liksom hela den självironiska identifikationen med vad man kunde kalla för hatkärlek-objektet "den finlandssvenska gemenskapen". Det är dock skäl att påpeka att benämningen i detta schema snarare är neutralt än ironiskt. I denna "Ankdamm" ingår sådana fenomen som mer eller mindre explicit benämns "finlandssvenska" och sådant som allmänt associeras med något slags "finlandssvenskhet". Det är fråga om fenomen som existerar i åtminstone en mer eller mindre permanent relation till det som kallas finlandssvenskhet, även om det inte nödvändigtvis går att skapa några entydiga populationsmässiga, geografiska, eller ens språkliga definitioner på de här fenomenens "finlandssvenskhet". "Ankdammens" genrer florerar på småskaliga arenor i den privata sfären och

i föreningsliv, till dem hör körsång, vissång, ungdomsföreningarnas revytradition, barnmusik och snapsvisor, samt till exempel till en viss grad den dansbandsmusik som florerat på föreningars danstillställningar och de fåtaliga rockband som sjunger på finlandssvenska dialekter. Typiskt för de här fenomenen är att de oftast saknar en förankring i "Horisontens" arenor, eller en identitetsbärande funktion för "Horisonten" (annat än som "det andra"), medan de har det inom "Ankdammen".

Finlandssvenskheten uttrycks i vissa situationer i ord och språkval, men det är viktigt att betona att det inte enbart är fråga om verbala uttryck eller verbala handlingar som konstituerar formeringen. I foucaultsk diskursanalys betonas att diskursen skapar kunskap och uppfattningar, men att detta sker genom handlingar. Det är således viktigt att man analyserar hur de konkreta sociala och institutionella aspekterna bidrar till att skapa våra uppfattningar om ett fenomen (se Foucault 1972: 49; Hall 1992a: 291). En central tanke är att man måste lösgöra sig från konventionella motsättningar mellan tanke och handling, eller mellan språk och praktik, och i stället studera genom vilka diskursiva praktiker formeringen manifesteras.

Begreppet populärmusik kan naturligtvis ses som en minst lika komplex diskursiv konstruktion som finlandssvenskhet. Trots mångfalden kan man kanske sammanfatta diskussionerna kring populärmusik genom att säga att den privata musikindustrins praktiker oftast ansetts vara på ett eller annat sätt definierande för fenomenet populärmusik (se t.ex. Tagg 1982; Manuel 1988: 1–23; Middleton 1990: 3–7). Det är via musikindustrins praktiker som den så att säga kommersiellt producerade och konsumerade populärmusiken ofta definieras som någonting annorlunda än folkmusiken, som då anses höra till en social gemenskap inbegripande såväl exekutörer som publik, eller annorlunda än konstmusiken, som definieras med hjälp av estetiska värderingar.

I samband med konstruktionen av finlandssvenskhet är det dock svårt att finna en sedvanlig koppling till den privata musikindustrin eftersom den svenskspråkiga befolkningen i Finland är för liten för att upprätthålla en egen musikindustri, eller ens bilda en egen lönsam nisch inom den fria marknaden. Ytterst få skivor med svenskspråkig sång har nått toppen i Finland och överlag kan man säga att få artister har haft möjlighet att få skivkontrakt med en svenskspråkig repertoar.

Den offentliga sektorn åläggs i grundlagen skyldigheten att värna om språkgruppernas jämställdhet i kulturfrågor, men i fråga om populärkultur har de statliga och kommunala institutionernas betydelse varit liten. Det är egentligen mest fråga om operett-, musikal-, revy- och kabarétraditionen i teatrarna som faller inom ramen

för denna verksamhet. Om man inbegriper det nationella rundradiobolaget i den offentliga sektorn så är läget naturligtvis annat. Rundradions svenskspråkiga radio-kanaler Vega och Extrem samt FST5 innehar en central betydelse för medieförmedlingen av musik. Efter att Rundradiobolaget började ge ut skivor med svenskspråkig populärmusik har även denna verksamhet blivit proportionellt sett betydande.

Som en följd av den kommersiella verksamhetens småskalighet har den diskursiva praktikens tyngdpunkt förskjutits till den så kallade tredje sektorn, det vill säga till fonder, stiftelser och föreningar. Finansiärer såsom Svenska kulturfonden, Konstsamfundet och Svenska Folkskolans vänner har fått en allt större betydelse via sitt understöd till kultursektorn och även populärmusiken hör till bidragsmottagarna.

Brackvattnet

Det är skäl att påpeka att den schematiska framställningen av "Ankdammen" lätt ger en bild av en fast och kompakt struktur, fastän det snarare ligger i sådana här kulturella fenomenens natur att de är processuella och relativa. Framför allt är det skäl att minnas att den diskursiva konstruktion som här visualiserats som "Ankdammen" på intet sätt är kärnan för alla de heterogena och kalejdoskopiska svenskheter, eller svenskspråkigheter som förekommer i Finland.

För att bättre kunna återspegla mångfalden i olika individers förhållning till konstruktionen finlandssvenskhet har jag utvidgat min modell med ett mellanskikt, som jag kallat "Brackvattnet". Med det här syftar jag på att en stor del av musikerkåren och musikindustripersonalen med svenskspråkig bakgrund alltid har förhandlat sig en position på de nationella majoritetsarenorna, det vill säga de har simmat som fisken i vattnet kors och tvärs över språkgränser. Ur det här perspektivet kan man säga att den finska populärmusikens historia egentligen också är de finlandssvenska populärmusikernas historia. Kuststädernas svenskspråkiga musiker har ofta varit de första förmedlarna av internationella stilar och flera av de här pionjärerna har bidragit på ett centralt sätt till att skapa en ackulturerad nationell musik, från Eugen och George Malmstén till de första "ståltrådsbanden" och rockbanden. I det här sammanhanget är det också skäl att nämna den svenskspråkiga befolkningens stora betydelse för Finlands musikindustri från Westerlunds musikaffär och Fazer till Love Records. Inflytandet har varit stort i egenskap av ägare, funktionärer, producenter och så vidare.

Beskrivande för musikerna och industrifunktionärerna i det jag kallat för "Brackvattnet" är att de verkat på både finska och svenska utan att förankra sin karriär eller offentliga bild entydigt och uteslutande i någotdera språklägret eller dess arenor. Utgår man från en essentiell identitetsdefinition så är en persons existens i "Brackvattnet" utan tvekan paradoxal. Identiteten borde ju vara solid, klart åtskiljbar och oföränderlig. Under de senaste decennierna har man dock allt oftare betonat hur man i det "postmoderna" eller "senmoderna" tidevarvet i själva verket ser identiteten som någonting flexibelt, eller som Zygmunt Bauman (1996: 19) uttrycker det: trots sin skenbart substantivlika karaktär betar sig identitet som ett verb. De allt snabbare expanderande globala immigrationsvågorna och medieflödena har tvingat kulturforskarna att omvärdera etnicitetsgränserna och därmed också sina teoretiska ståndpunkter i frågan. Grundtanken om att identiteten konstrueras genom en positionering i förhållande till något annat har i och för sig ofta bibehållits, men man har funnit olika gränzoner och fragmenterade identiteter samt ständigt levande hybriditeter som ifrågasätter förenklade binära förklaringsmodeller (t.ex. Gilroy 1993; Bhabha 1994).

De finlandssvenska musikernas och industrifunktionärernas karriärer och språkliga förhandlingsmodeller inom "Brackvattnet" kan beskrivas som en typ av dubbelidentitet, där individerna förmår växla identifikation på ett för den personliga identiteten fruktbart sätt. Detta är på intet sätt unikt bland de olika svenskheter som förekommer i Finland. I själva verket kan det sägas vara betecknande för den så kallade inlandssvenskheten (dvs. de former av svenskhet som förekommer i de huvudsakligen finskspråkiga delarna av mellersta, östra och norra Finland) att individerna lever i två kulturer, samtidigt som de är medvetna om kulturernas artskillnader och förmår sätta gränser mellan dem (se Åström 2001b: 59). Den tvåspråkiga förankringen kombinerad med populärmusikens symboliska anknytning till det urbana och moderna, ofta "lågkulturella", har förmodligen bidragit till att flera av dessa individer och kulturella uttrycksformer historiskt fallit utanför den finlandssvenska konstruktionens kärna (se Lönnqvist 2001b).

I själva verket kan man säga att flera finlandssvenska musiker inte bara haft dubbelidentitet utan någon form av multipel identitet. I början av 1900-talet blev den urbana svenskheten i Finland ofta ett fäste för emigranter och musiken erbjöd en möjlighet för utkomst. Det är mot den här bakgrunden som man till exempel kan se George de Godzinskys musikaliska karriär, eller Edvard Fazers verksamhet inom industrin. Flera svenskspråkiga musiker i Helsingforsregionen har i själva verket ju-

disk bakgrund, såsom Herbert och Wille Katz, Jacob Furman (dvs. Jaakko Vuormaa), Hillel Tokazier och Marion Rung. Huruvida dessa personer upplevt sig själva som finlandssvenskar eller inte och i vilka situationer är naturligtvis en mångskiftande fråga. Poängen är att det i såväl det privata som det offentliga förekommer ett flöde av etniska kontakter, mobiliteter och identifikationer, som i olika situationer aktiveras på olika sätt. Flöden över etnicitetsgränser betyder inte att gränserna skulle försvinna, i själva verket verkar de ofta utgöra grundförutsättningen för att man skulle omfatta ett socialt system (Barth 1969: 9–10). Det etniska är med andra ord en identifikationsenhet vars innehåll är viktigt för dem som bekänner sig till en viss grupp, men innehållet kan användas olika i olika situationer; ibland är de etniska signalerna viktiga och ibland ovidkommande.

Horisonten

”Horisonten” med sina fixpunkter är naturligtvis lika processuell och föränderlig till karaktären som hela konstruktionen finlandssvenskhet. Det är inte fråga om en fast konstruktion, utan om någonting som förflyttar sig och omdefinieras beroende på vilket perspektiv som tillämpas. Identiteten konstrueras så att säga genom att någon eller någonting positioneras i förhållande till någonting annat och då perspektivet ändras, ändras även fixpunkterna och deras position.

”Ankdammen” är rätt avlägsen från många populärmusikers vardag och på sistone har även ”Brackvattnets” roll i flera sektorer minskat. För vissa musiker kan i själva verket ”Horisontens” fixpunkter vara en naturlig utgångspunkt. För andra musiker utgör ”Horisontens” arenor ett mål, fast rötterna skulle vara förankrade i centrum. I den här bemärkelsen kan man säga att till exempel Gjallarhorn, som verkar på den internationella världsmusikmarknaden, är sammankopplad med ”Ankdammens” folkmusiktradition, fastän bandet huvudsakligen verkar i den yttre kretsen.

Förhållandet till fixpunkterna det rikssvenska, det finska och det internationella konkretiseras ofta i valet av språk och uttal. Vad man väljer kan bero på vilken publik man vänder sig till och vilken marknad man försöker nå. De olika genrernas trovärdighetskoder kan också vara mycket betydelsefulla. Till exempel engelskan kan hjälpa att överskrida språkgränsen i Finland och/eller öppna dörrar utomlands, men språkvalet kan också vara en kredibilitetsfråga. Inom rock har vissa artister, såsom

Hasse Walli, Ronnie Österberg, Måsse Groundstroem, Cisse Häkkinen och Hanoi Rocks Nasty Suicide från första början verkat i den engelskspråkiga rockens värld, medan till exempel Danny och Dave Lindholm har gjort det samma på finska.

Det är också intressant att notera hur vissa dansband har valt att verka på svenska med svensktoppsuttal för att nå en skandinavisk publik, medan andra har gått in för att sjunga på finska för att turnera i det finska inlandet. Språkvalet har då kopplats samman med repertoarens stildrag. Betoningen i till exempel Hans Martins succéski-va *Lander där solen ej går ner*, som enligt skivbolagets uppgifter sålt 100 000 exemplar i Sverige och 40 000 i Norge, ligger i rikssvensk dansbandsmusik med religiös betoning. Charles Plogman representerar motsatsen genom att övergå till en karriär som finskspråkig sångare med allt starkare influenser ur den finska dansmusiken.

Flera av de musiker som verkar inom "Horisontens" arenor bygger på sin identitet och skapar sig aktivt olika identiteter under karriären. Identitetskänslan lever alltid i ett spänningsfält och inrymmer paradoxala aspekter, som individen förhandlar. I denna process ingår dock ofta en motsättning mellan å ena sidan den finlandssvenskhet som manifesteras i ankdammskärnan och den enskilda människans vardag. Man kan kanske tala om en mångfald olika svenskheter i Finland. Dessa svenskheter skapar en heterogenitet som inrymmer en viss flexibilitet, vilket är kännetecknande för diskurser av detta slag. Samtidigt bör man notera att det kan ingå ett innebyggt krav på enhetlighet i den offentliga finlandssvenskhetsdiskursen, vilket i sin tur kan resultera i en känsla av marginalitet på individnivå (se t.ex. Lönnqvist 2001c: 449–450). Ur den enskilda individens, i det här fallet främst musikernas perspektiv, gäller frågan i sista hand i vilken grad de verkligen kan balansera mellan att enbart vara ett objekt som underställs den diskursiva makten och i vilken mån de kan vara subjekt som verkligen kan förhandla sig en plats i förhållande till omgivningens krav och förväntningar.

Konstruktivismens kritik

De enskilda individernas sätt att förhandla sig en identitetsposition innebär naturligtvis ett ontologiskt problem för de stramaste socialkonstruktivistiska förklaringsmodellerna. Frågan gäller hur man skall definiera förhållandet mellan identitetskonstruktion och individ, mellan den allomfattande diskursen och subjektet. Om det inte finns någon essens, utan allt enbart är en social konstruktion utan någon så

att säga materiell dimension, så måste man fråga sig om individen kan vara både en orsak till konstruktionen och en verkan av den (se t.ex. Hall 1996: 10–13; Grossberg 1993: 9; Wiley 2005: 70).

Det föreligger också en uppenbar risk med en analys som utgår från att identitetskategorin skapas genom en negation, det vill säga i föreliggande fall genom att finlandssvenskheten enbart definieras i förhållande till fixpunkterna "det finska", "det rikssvenska" och "det internationella". Risken är att man i själva verket endast rekonstruerar den konstruktion som man egentligen vill dekonstruera. Oftast sker detta genom att man definierar gränserna för en underordnad identitet via negation i förhållande till en överordnad identitet och förbiser heterogeniteten i diskurserna och de materiella realiteterna (se Grossberg 1993: 11–12).

Under de senast åren har också performativitetsteoriernas och de socialkonstruktivistiska förklaringsmodellernas ontologiska grunder stött på allt mer kritik inom kulturforskning (se Hacking 1999). Debatten har berört den gamla filosofiska frågeställningen om verklighetens existensformer och huruvida enskilda fenomen har en existens utanför den begreppsliga nivån. Socialkonstruktivismen utgår ju i regel från en önskan att ifrågasätta vedertagna sätt att betrakta och kategorisera verkligheten och därmed analyserar den idéer ur deras sociala perspektiv och hur de konstruerats. Frågan om objektens materiella existensform och deras mera konkreta verkningar faller oftast utanför själva frågeställningen.

Kritiken mot socialkonstruktivismens rekonstruerande karaktär och ontologiska bas aktualiserar åter förklaringsmodeller som inrymmer materiella dimensioner och mera mångfacetterade sociala analyser av etniska grupper. Populärmusikforskningen har naturligtvis traditionellt varit nära sammanlänkad med materiella nymarxistiska analyser av musikindustrin (främst tack vare arvet efter Adorno). De här infallsvinklarna kan säkert också tillämpas för att förklara de grundläggande materiella förutsättningar som bidragit till de musikindustriella praktikernas utformning. Överlag har ägandeförhållandena ändrats så att de centrala nationella företagen övergått i transnationella mediebolags ägo, medan återförsäljningen har övergått från specialaffärer och byhandlare till stora affärskedjor. Inte heller internet har erbjudit någon lösning på den professionella industrins problem. Branschens strukturomvandling har förmodligen bidragit till att exempelvis den svenskspråkiga välbärgade urbana klassens centrala roll inom musikindustrin minskat och till att det ur industriell synvinkel blivit allt svårare att verka i "Brackvattnet". Överlag kan man kanske säga att tyngdpunkten förskjutits mot "Ankdammens" tredje sektor och "Horisontens" arenor.

Utgående från en industrianalytisk synvinkel kan man med andra ord konstatera att grundproblemet kvarstår, det vill säga de musikformer som de svenskspråkiga befolkningsgrupperna skapar och konsumerar är lika heterogena som grupperna själva, vilket leder till att den svenskspråkiga befolkningen inte bildar en affärsmässigt fungerande kommersiell genrekategorisering. Samtidigt måste man fråga sig hur långt en utpräglad industrianalytisk modell ensam kan förklara etnicitetsrelaterade frågor. Riskerna för ekonomisk reduktionism och determinism är trots allt uppenbara och frågan om etnicitetens kulturella dimensioner kvarstår alltid. Numera betonar man i själva verket ofta att samhälleliga strukturer är både mera rörliga och komplexa än vad traditionella marxistiska analyser låter påskina och tyngdpunkten i analyserna av samhälleliga kategorier har förskjutits från grundläggande strukturella modeller om social ordning till kartläggningar av småskaliga, individuella handlingars betydelse (se t.ex. Brown & Lunt 2002: 9–11).

Inom populärmusikforskning har man intresserat sig mycket för subkulturstudier och musikens roll som uttryck för undertryckta etniska och sociala minoritetsgruppers identitet (se t.ex. Lipsitz 1994; Sharma et al. 1996; Mitchell 1996; Mitchell 2001; Hayward 1998). I samband med finlandssvenskheten är detta dock till en viss mån problematiskt. Att benämna finlandssvenskarna minoritet är nämligen en paradox i en internationell jämförelse. Finland är officiellt tvåspråkigt och trots den numerära minoritetsstatusen kan den svenskspråkiga befolkningen sägas vara välintegrerad i det finska samhället. Patriotismen är en central del av den finlandssvenska själv-identifikationen och den svenskspråkiga befolkningen i Finland längtar inte efter ett efterlämnat fosterland eller efter självständighet. Det är med andra ord inte nödvändigtvis korrekt att definiera finlandssvenskheten som en i alla sociala sammanhang underordnad identitetsposition i förhållande till någon homogen överordnad samhällelig kategori. Det här innebär också att de etnicitetsstudier inom populärmusik som bildar en naturlig referensram för den finlandssvenska tematiken i själva verket behandlar sådana identitetskonstruktioner som sällan ens uppfattas som etniciteter, till exempel judarnas roll i amerikansk rock (Billig 2001), irländskhet i brittisk pop (Campbell 2002), eller "vithet" i amerikansk country (Mann 2008) och i Sydafrika (Ballantine 2004).

Ett genomgripande problem med en stor del av populärmusikens subkulturstudier är att denna typ av forskning ofta utgår från ett antagande om att musiken på något sätt reflekterar eller representerar en viss befolkningsgrupp och dens enhetliga sociala värderingar. Denna homologiska koppling har sedermera kritiserats av bland

andra Simon Frith (1996: 108–109), som anser att resonemanget ofta förblir endast vagt bevisat i studier kring vardagligt musicerande och lyssnande. I fråga om de heterogena svenskspåkiga befolkningsgruppen verkar det inte heller naturligt att söka en homologi, det vill säga något slags gemensamma finlandssvenska sociala värderingar som skulle uttryckas på ett visst musikaliskt sätt. I stället är det mera fruktbart att utgå från att finlandssvenskarna, i den mån de känner grupptillhörighet, inte endast återspeglar denna tillhörighet via sitt musicerande, utan upplever tillhörigheten genom musikalisk aktivitet och estetiska bedömningar. Finlandssvenskarna lär med andra ord att känna sig själv som grupp genom musikaliska handlingar och estetiska värderingar. Finlandssvenskheten inte bara reflekteras i musiken, utan musiken bidrar till att skapa själva uppfattningen om finlandssvenskhet.

Nymaterialistiska infallsvinklar

Ett av de förmodligen mest betydelsefulla försöken att överbrygga spänningen mellan de konstruktivistiska och materialistiska synsätten går att finna i den så kallade nymaterialismen, vars inflytande sträcker sig från filosofi (t.ex. Deleuze & Guattari 1987; DeLanda 2006) och cultural studies (t.ex. Grossberg 1993; 1996) till sociologi (t.ex. Brown & Lunt 2002), genusforskning (t.ex. Grosz 1995) samt konst- och musikforskning (t.ex. Buchanan & Swiboda 2004; Kontturi & Tiainen 2004; Parikka & Tiainen 2006; Wenzer 2007). Utgångspunkten i de här teoretiska strömningarna är att man tar fasta på det materiellas och diskursivitetens samverkande och överlappande funktioner, utan att falla tillbaka på den äldre essentialismen.

I nymaterialismen problematiseras sådana konstruktivistiska teorier som utgår från att det krävs mänskliga diskurser och representationer för att den materiella världen skulle bli till för människan (se t.ex. Parikka & Tiainen 2006). I stället understryker man att skillnader mellan olika objekt och fenomen, inklusive till exempel olika sociala kategorier, även kan anses ha en existensform utanför de mänskliga epistemologiska förklaringsmönstren. Det här innebär att man också kan ifrågasätta ett stramt dialektiskt och binärt etnicitetstänkandet, där identiteten alltid konstruerats som en positionering i förhållande till något annat (t.ex. Grossberg 1993; 1996). Fokus ställs således på underliggande strömningar och element som överlappar och utmanar vedertagna uppfattningar om till exempel etnicitet, förhållandet mellan individ och samhälle samt underkastelse och makt.

Nymaterialismen är liksom de flesta andra "-ismer" en löst sammanhängande infallsvinkel snarare än en skolbildning eller homogen teori. Även om den inte erbjuder några enkelt tillämpliga metodologiska modeller så ställer den frågor som är relevanta också för etnicitetsforskning och därtill sammanhängande musikkforskning. Jag har valt att i tre begrepp sammanfatta hurudana möjligheter de nymaterialistiska problemställningarna erbjuder till exempel forskning kring finlandssvensk populärmusik, nämligen: rhizome, becoming och assemblage.

Begreppet "rhizome" syftar på en struktur som påminner om ett "rotsystem". Bakgrunden till begreppet går att finna i Gilles Deleuze och Felix Guattaris (1987: 3–25) kritik mot trålika analytiska förklaringsmodeller som hierarkiskt spjälkar verkligheten i till exempel dels världen och dels representationer av världen. I stället borde man enligt Deleuze och Guattari röra sig på en nivå av nätverkslika strukturer där varje knutpunkt kan vara sammankopplad med varje annan punkt. Ett rhizome är i högsta grad ett decentraliserat system utan samordnande centralprincip: det består inte av något annat än sina kopplingar och det är öppet för mångdimensionella plurala förklaringar (se t.ex. Wenzel 2007: 189).

Begreppet "becoming" (på franska "devenir"), som på svenska kunde kallas ett slags tillblivelse, har också sitt ursprung i Deleuze och Guattaris (1987: 232–309) teorier. Becoming syftar på dynamisk föränderlighet som en ontologisk grundrealitet. I stället för att beskriva verkligheten som åtskiljda, solida fenomen som påverkade av yttre faktorer genomgår en förändring, ser Deleuze och Guattari en aktiv konstant produktion av skillnader som en varats dynamiska uppenbarelsform (se t.ex. Wiley 2005: 70). Via begreppet becoming läggs tonvikten på föränderlighet, processer och rörelse. Det här innebär att man inte ser identitet och etnicitet som en stabil produkt av binäroppositioner, till exempel finlandssvenskhet som en motsättning till fixpunkterna rikssvenskt, finskt och internationellt, utan som kulturella flöden och dynamiker som är i kontinuerlig rörelse. Då blir också forskningens uppgift att lösgöra sig från en fast konstruktion "finlandssvenskhet" och i stället studera hur etniciteten oavbrutet så att säga "tillbliver" på ständigt varierande sätt.

Med begreppet "assemblage" (på franska "agencement"), eller "sammansättning", avses tillblivelseprocesser vars delar interagerar fast de till sin karaktär och bakgrund kan vara väldigt olika. Ur kulturforskningens synvinkel är det centralt att notera att ett assemblage inte behöver inskränkas till samhällen. I själva verket kan man med hjälp av begreppet lösgöra sig från vedertagna sätt att strukturera verkligheten eller uppfattningen av den. Begreppet inbegriper en öppenhet i och med att

man ständigt deltar i olika assemblages varav inget och alla är grundläggande. En genomgående tanke i till exempel Manuel DeLandas (2006) "nya samhällsfilosofi" är att sammansättningarna inte kan reduceras till någon makro- eller mikronivåns förklaringsmodell, utan de finns alltid till som en mångfald och de kan analyseras på vilken nivå som helst. Således kan man se den diskursivt konstruerade finlandssvenskheten som en dimension i en enskild musikers karriär, men likväl kan den i olika sammanhang ha olika betydelser för den enskilda personens estetiska, ekonomisk eller livsstilmässiga val.

Nymaterialistiska analyser av tillblivelseprocesser, mångskiftande sammansättningar och decentraliserade rotsystem erbjuder en möjlighet att gå vidare från den konstruktivistiska synen på finlandssvenskhet. En diskursiv infallsvinkel som inbegriper både formeringsdimensionen och praktikdimensionen skapar i och för sig ett fungerande ramverk för en förståelse av denna specifika etnicitet, men samtidigt riskerar den att bli total. Framför allt negligeras lätt komplexiteten i individers sätt att förhandla sig en identitet, eller flerdubbla identiteter. Man kan till exempel säga att Foucaults diskursteorier i och för sig beskriver hur ett subjekt produceras genom och inom en diskurs, men ändå avslöjar teorierna inte varför vissa individer innehar en viss subjektposition, medan andra innehar någon annan (se t.ex. Hall 1996: 10–13). Enligt kulturforskaren Lawrence Grossberg (1992: 116–117; 1993: 9) är problemet med många vedertagna konstruktivistiska identitetsteorier att de utgår från att subjektet (en position inom ett fenomenologiskt fält), agensen (möjligheten att röra sig till vissa maktpositioner) och självet (som tecken på social identitet) ses som ett och samma fenomen. Detta leder till en paradoxal situation där individen samtidigt borde vara både orsak och verkan, eller både ett subjekt och ett underkastat objekt. Grossberg föredrar att, utgående från Deleuze och Guattaris teorier, se människan som ett assemblage med en viss grad av autonomi, koherens och agens, samtidigt som han betonar att människan aldrig är endast detta. Varje människa är en sammansättning, men också en beståndsdel i flera andra sammansättningar som inte nödvändigtvis sammanfaller med individens kroppsliga eller kognitiva gränser (se också Wiley 2005: 76–77). Var och en av dessa sammansättningar kan i sin tur vara större eller mindre sociala enheter.

Ur ett nymaterialistiskt perspektiv kan man således se både finlandssvenskheten och en svenskspråkig individ som assemblages. Bådadera ingår dessutom i flera andra sammansättningar. En enskild musiker kan ses som ett assemblage bestående av materiella och diskursiva element som på första ögonkastet verkar högst bro-

kiga och osammanhängande. Det jag benämnt formationen finlandssvenskhet och praktikerna inom det jag beskrivit som "Ankdammen" kan utgöra en knutpunkt i rhizomet. De arenor där musiken framförs, både fysiska platser som dansbanor och etermedia, kan också ses som knutpunkter i mönstret. Ekonomiska transaktioner och entreprenörskap av olika slag, både så kallade diskursiva konstruktioner och materiella praktiker, kopplas samman med konstnärlig verksamhet. Musikern innehar inte en fast identitet i förhållande till en större binär diskursiv konstruktion, utan han tillblir kontinuerligt i olika former som finlandssvensk, som professionell musiker på de olika scenerna och i flera andra assemblages.

Ett av rhizomets knutpunkter är sammansättningen svenska språket, men inte som något slags finlandssvenskhetens essens. Det är snarare fråga om språket som en handling, konkretiserad i ljudvågor, och som en entitet i en komplex väv. Språket inrymmer en kommunikativ förståelsehorisont med symbolvärden och identifikationsaspekter. Samtidigt utgör språket också ett element i enskilda låtars fonotext, det vill säga artistens vokala utsägelse av den nedskrivna texten (Lindberg 1995). Vidare kan man säga att det konstituerar hela diskussionen kring musik (se t.ex. Feld & Fox 1994; Berger 2003). I musiken kombineras språket med tonflöden och konkreta kroppsliga handlingar, som i sin tur anknyter till instrumenthantering och akustiska skeenden. Begreppet finlandssvenskhet innefattar således på ett plan tanken om det svenska i Finland och den diskursiva formering som konstrueras kring denna idé, men samtidigt anknyter begreppet till materiella och kulturella dimensioner i en mångfald sammansättningar.

Sammanfattande diskussion

Den finlandssvenska populärmusikens "vara eller inte vara" hänger i största grad samman med frågor som: i vilken mån finns det något sådant som finlandssvenskhet, vad är populärmusik, och om dessa två begrepp finns så är de överhuvudtaget förenliga? För att besvara dessa frågor kan man välja en essentialistisk utgångspunkt och definiera finlandssvenskheten och populärmusiken så att säga en gång för alla, till exempel genom att söka en svensk folkstams i Finland essens som sedan granskas med avseende på denna befolkningsgrupps populärmusikaliska uttrycksformer. Jag ser det dock som motiverat att överge essentialismen och i stället anknyta till den nyare etnicitetsforskningens två huvudfårar: den konstruktivistiska kulturanalysen och nymaterialismen.

Utgående från en konstruktivistisk synvinkel kan man beskriva finlandssvenskheten som en diskurs med en identitetsformering och en praktik. I formeringens kärna finner vi en typ av svenskhet i Finland som baseras på en ofta explicit uttryckt "finlandssvenskhet" och som konstrueras i motsatsförhållande till "Horisontens" tre fixpunkter: det finska, det rikssvenska och det internationella. Denna formering anknyter numera i allt högre grad till den tredje sektorns praktiker. Alla svenskspråkiga musiker identifierar sig naturligtvis inte med kärnan: vissa har "Horisontens" fixpunkter som mål eller kanske rentav som utgångspunkt, medan andra förhandlar sig multipla identitetspositioner i "Brackvattnet" mellan "Ankdammen" och "Horisonten".

De poststrukturalistiskt färgade etnicitetsbeskrivningar som, i likhet med min "Ankdammsmodell", definierar identiteten som en negation i förhållande till någonting annat är inte problemfria. Ett grundläggande dilemma är det svårdefinierade maktförhållandet mellan den enskilda individen och diskursen. I sista hand berör frågan huruvida det finns en verklighet utanför den av människor skapade diskursen.

Diskussionen kring konstruktivismens begränsningar leder till nymaterialistiska tankegångar, som jag här i korthet tillämpat med hjälp av begreppen becoming, assemblage och rhizome. Utgående från denna infallsvinkel kan man jämställa flera entiteter som vid första ögonkastet verkar lösryckta, men som tillbliver i olika hoplänkade sammanställningar. Konstruktionen finlandssvenskhet kan således vid behov vändas avig så att till exempel musiker med en distanserad hållning till den finlandssvenska diskursens kärna kan skärskådas jämbördigt med entiteterna i kärnan och med olika anknytande kulturella och materiella fenomen. Detta öppnar nya perspektiv för studier som inbegriper olika materiella aspekter, kulturella dimensioner, praktiker, identifikationsmönster och så vidare.

Nymaterialismen är inte heller den problemfri; snarare är de vetenskapsteoretiska och metodologiska riskerna konkreta. Infallsvinkeln innebär ett ifrågasättande av flera vedertagna kulturanalytiska modeller, kanske till och med allmänna historiska kausala förklaringsmönster, och en rhizomatisk analys av assemblages kan i värsta fall bli godtycklig och subjektiv (se t.ex. Lechte 1990: 190; Wenzer 2007: 32–33). Dens styrka ligger främst i de möjligheter den erbjuder att utveckla vidare de konstruktivistiska modellerna, framför allt genom att erbjuda begreppsliga redskap för att förstå den pluralism som är central för vår kulturella och sociala verklighet.

Målet med mitt resonemang har självfallet inte varit att lösa några grundläggande

ontologiska frågor, eller att välja sida i uråldriga filosofiska debatter mellan realister och antirealister, utan att med hjälp av olika teoretiska infallsvinklar erbjuda nya sätt att diskutera frågan om den finlandssvenska populärmusikens vara eller inte vara. Med tanke på detta mål hoppas jag ha kunnat påvisa hur såväl de konstruktivistiska som de nymaterialistiska förklaringsmodellerna innehåller element som kan tillämpas i etnicitetsinriktad musikforskning och som därmed kan bidra till en ökad förståelse av de komplexa förhållandena mellan musik och identitet.

Litteratur

- Allardt, Erik & Starck, Christian (1981) *Språkgränser och samhällskultur. Finlandssvenskarna i ett jämförande perspektiv*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.
- Anderson, Benedict (1983) *Imagined Communities*. London: Verso.
- Ballantine, Christopher (2004) "Re-thinking 'Whiteness'? Identity, Change and 'White' Popular Music in Post-Apartheid South Africa". *Popular Music* 23:2, sid. 105–132.
- Barth, Fredrik (1969) "Introduction". *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Cultural Difference*. Red. Fredrik Barth. Oslo: Universitetsforlaget. Sid. 9–38.
- Bauman, Zygmunt (1996) "From Pilgrim to Tourist – or a Short History of Identity". *Questions of Cultural Identity*. Red. Stuart Hall & Paul du Gay. London: Sage Publications. Sid. 18–36.
- Berger, Harris M. (2003) "Introduction". *Global Pop, Local Language*. Red. Harris M. Berger & Michael T. Carroll. Jackson: University Press of Mississippi. Sid. ix–xxvi.
- Bhabha, Homi K. (1994) *The Location of Culture*. London & New York: Routledge.
- Billig, Michael (2001) *Rock n' roll Jews*. Syracuse: Syracuse University Press.
- Brown, Steven D. & Lunt, Peter (2002) "A Genealogy of the Social Identity Tradition: Deleuze and Guattari and Social Psychology". *British Journal of Social Psychology* 41:1, sid. 1–23.
- Brusila, Johannes (1999) "Soundet som icke är? En spelöppning i finlandssvensk populärmusikforskning". *Folk och musik 1999*. Publikationer utgivna av Finlands svenska folkmusikinstitut 25. Red. Anna-Maria Nordman. Vasa: Finlands svenska folkmusikinstitut. Sid. 9–34.
- Brusila, Johannes (2003) "Local Music, Not From Here" – *The Discourse of World Music examined through three Zimbabwean case studies: The Bhundu Boys, Virginia Mukwesha and Sunduza*. Helsinki: Finnish Society for Ethnomusicology Publ. 10.
- Buchanan, Ian & Swiboda, Marcel (2004; red.) *Deleuze and Music*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Butler, Judith (1990) *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Campbell, Sean (2002) "Sounding Out the Margins: Ethnicity and Popular Music in British Cultural Studies". *Across the Margins: Cultural Identities and Change in the Atlantic Archipelago*. Red. Gerry Smyth & Glenda Norquay. Manchester University Press. Sid. 117–136.
- DeLanda, Manuel (2006) *A New Philosophy of Society. Assemblage Theory and Social Complexity*. London & New York: Continuum.
- Deleuze, Gilles & Guattari, Félix (1987) *A Thousand Plateaus. Capitalism and Schizophrenia*. Minneapolis & London: University of Minnesota Press.
- Derrida, Jacques (1981) *Positions*. Chicago: Chicago University Press.
- Feld, Steven & Fox, Aaron A. (1994) "Music and Language." *Annual Review of Anthropology* 23, sid. 25–53.
- Foucault, Michel (1972) *The Archeology of Knowledge & The Discourse on Language*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, Michel (1990) *The History of Sexuality. An Introduction*. London: Penguin Books.

- Foucault, Michel (1980) *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*. Ed. Colin Gordon. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Frith, Simon (1996) "Music and identity." *Questions of Cultural Identity*. Red. Stuart Hall & Paul du Gay. London: Sage Publications. Sid. 108–127.
- Gilroy, Paul (1993) *The Black Atlantic: Modernity and Double Consciousness*. Cambridge Mass.: Harvard University Press.
- Grossberg, Lawrence (1992) *We Gotta Get Out of This Place: Popular Conservatism and Postmodern Culture*. New York & London: Routledge.
- Grossberg, Lawrence (1993) "Cultural Studies and / in New Worlds." *Critical Studies in Mass Communication* 10:1, sid. 1–22.
- Grossberg, Lawrence (1996) "Identity and Cultural Studies – Is That All There Is?" *Questions of Cultural Identity*. Red. Stuart Hall & Paul du Gay. London: Sage Publications. Sid. 87–107.
- Grosz, Elizabeth (1995) *Space, Time and Perversion. Essays on the Politics of the Bodies*. New York & London: Routledge.
- Hacking, Ian (1999) *The Social Construction of What?* Cambridge: Harvard University Press.
- Hall, Stuart (1992a) "The West and the Rest: Discourse and Power." *Formations of Modernity*. Red. Stuart Hall & Bram Gieben. Cambridge: Polity Press & Open University. Sid. 275–320.
- Hall, Stuart (1992b) "The Question of Cultural Identity." *Modernity and its Futures*. Red. Stuart Hall, David Held & Tony McGrew. Cambridge: Polity Press & Open University. Sid. 273–316.
- Hall, Stuart (1996) "Introduction: Who Needs 'Identity'?" *Questions of Cultural Identity*. Red. Stuart Hall & Paul du Gay. London: Sage Publications. Sid. 1–17.
- Hall, Stuart & du Gay, Paul (1996; red.) *Questions of Cultural Identity*. London: Sage Publications.
- Hayward, Philip (1998; red.) *Sound Alliances: Indigenous Peoples, Cultural Politics and Popular Music in the Pacific*. London & New York: Cassell.
- Institutet för finlandssvensk samhällsforskning (2008) *Barometern – Baskoncept*, <http://www.samforsk.abo.fi/barometer_topic1.html> (läst 30.3.2008).
- Kontturi, Katve-Kaisa & Tiainen, Milla (2004) "Taiteentutkimus ja materiaalisuuden haaste: Feministisiä suunnanavauksia". *Kulttuurintutkimus* 21:3, sid. 17–27.
- Lechte, John (2003) *Key Contemporary Concepts*. London: Sage Publications.
- Lindberg, Ulf (1995) *Rockens text. Ord, musik och mening*. Stehag: Brutus Östlings förlag.
- Lindqvist, Yrsa (2001) "Den rikssvenska dimensionen". *Gränsfolket barn*. Red. Anna-Maria Åström, Bo Lönnqvist & Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Sid. 383–397.
- Lipsitz, George (1994) *Dangerous Crossroads*. London & New York: Verso.
- Lundberg, Dan; Krister Malm & Owe Ronström (2000) *Musik, medier, mångkultur: Förändringar i svenska musiklandskap*. Kungl. Musikaliska akademiens skriftserie 93. Hedemora: Gidlunds förlag.
- Lönnqvist, Bo (2001a) "Retoriken i den etniska mobiliseringen". *Gränsfolket barn*. Red. Anna-Maria Åström, Bo Lönnqvist & Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Sid. 16–25.
- Lönnqvist, Bo (2001b) "Symboler och etnisk dramatisering". *Gränsfolket barn*. Red. Anna-Maria Åström, Bo Lönnqvist & Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Sid. 223–225.
- Lönnqvist, Bo (2001c) "Diskursen oh det oartikulerade varandet. Ett ifrågasättande av identitetskonstruktionen". *Gränsfolket barn*. Red. Anna-Maria Åström; Bo Lönnqvist; Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Sid. 443–450.
- Manuel, Peter (1988) *Popular Musics of the Non-Western World*. New York & Oxford: Oxford University Press.
- Mann, Geoff (2008) "Why Does Country Music Sound White? Race and the Voice of Nostalgia". *Ethnic & Racial Studies* 31:1, sid. 73–100.
- Mattila, Ilkka (2007) "Isi, koska ollaan perillä?" *Nyt-liite (Helsingin Sanomat)*, nr 22/2007 1.6–7.6.2007.

- Middleton, Richard (1990) *Studying Popular Music*. Milton Keynes: Open University Press.
- Mitchell, Tony (1996) *Popular Music and Local Identity*. London: Leicester University Press.
- Mitchell, Tony (2001; red.) *Global Noise*. Middletown, Connecticut : Wesleyan University Press.
- Nyqvist, Niklas (2007) *Från bondson till folkmusikikon: Otto Andersson och formandet av "finlandssvensk folkmusik"*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Parikka, Jussi & Tiainen, Milla (2006) "Kohti materiaalisen ja uuden kulttuurianalyysia – tai representaation hyödystä ja haitasta elämälle". *Kulttuurintutkimus*, 23:2, sid. 3–20.
- Sharma, Sanjay; Hutnyk, John & Sharma, Ashwani (1996; red.) *Dis-Orienting Rhythms. The Politics of the New Asian Dance Music*. London & New Jersey: Zed Books.
- Tagg, Philip (1982) "Analysing Popular Music". *Popular Music* 2, sid. 37–67.
- Wenzer, Jakob (2007) *Resonanser. En neomaterialistisk analys av independentscenen i Göteborg*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Wiley, Stephen B. Crofts (2005) "Spatial Materialism. Grossberg's Deleuzean Cultural Studies". *Cultural Studies* 19:1, sid. 63–99.
- Åström, Anna-Maria (2001a) "Kulturmöten och kulturell kontrastering". *Gränsfolkets barn*. Red. Anna-Maria Åström, Bo Lönnqvist & Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Sid. 53–57.
- Åström, Anna-Maria (2001b) "Inlandssvenskhetens genealogi". *Gränsfolkets barn*. Red. Anna-Maria Åström, Bo Lönnqvist & Yrsa Lindqvist. Helsingfors: Svenska Litteratursällskapet i Finland. Sid. 58–71.
- Åström, Anna-Maria; Lönnqvist, Bo & Lindqvist, Yrsa (2001; red.) *Gränsfolkets barn. Finlandssvensk marginalitet och självhövudelse i kulturanalytiskt perspektiv*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.